

การศึกษาวิเคราะห์ภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังฉิน อรุณ : บทหนังตะลุงคัดสรร

An Analytical Study on Thai Wisdom in Nang Chin Auramut's Shadow

Play : Selected Works

เกษม ขนาดแก้ว^{1*}

Kasem Khanabkaew^{1*}

รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา 90000

^{1*}Associate Professor of Faculty Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University,
Muang, Songkhla. 90000

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน : โทรศัพท์ 0-7433-7568

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์จะศึกษาวิเคราะห์ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังฉิน อรุณ : บทหนังตะลุงคัดสรร จำนวน 40 เรื่อง จำนวน 19 ด้าน โดยสรุปเป็นภาพรวมเพื่อให้รู้จัก เข้าใจภูมิปัญญาด้านต่างกล่าว แต่ละด้านอย่างชัดเจน ผลการศึกษาวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ พบว่า ผู้จนาสามารถเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาเป็นอย่างดี 18 ชนิด ซึ่งมีทั้งกลอนสามัญและกลอนกล่มท

2. ภูมิปัญญาด้านการสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่องได้ดี เช่น มีความสลับซับซ้อน มีเหตุผล สมเหตุสมผล ก่อความกระหายให้รู้ และชวนติดตาม

3. ภูมิปัญญาด้านการใช้คำ พบว่า ผู้จนาสามารถเลือกใช้คำที่ดี ซึ่งทำให้การส่งสารมีความไพเราะ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพหลายลักษณะ เช่น การใช้คำสัมผัส การใช้คำภาษาไทยฉันให้การเข้าคำ การหลอกคำและการเล่นคำ

4. ภูมิปัญญาด้านการใช้ภาพพจน์ พบว่า ผู้จนาสามารถใช้ภาพพจน์ได้ดี มีความถูกต้อง ไพเราะ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ 8 ลักษณะ คือ 1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) อธินามนัย 4) บุคลาธิษฐาน 5) อดิพจน์ 6) การกล่าวประดดงเสียงดี 7) การเท้าความ 8) การเลียนเสียงธรรมชาติ

5. ภูมิปัญญาด้านการสร้างวรรณคดี พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างวรรณคดีได้ดี ทั้งการสร้างวรรณคดีตามทฤษฎีของวรรณคดีไทยทั้ง 4 รส คือ 1) เสาร่วนไทย 2) นารีปราโมทย์ 3) พิโรราทั้ง 4) สัลลาปั�งคพิสัย และตามทฤษฎีของวรรณคดีสันสกฤตทั้ง 9 รส คือ 1) ศุঁうこと 2) হাস্তর 3) ৰুহৰস 4) ৰীৰস 5) বিজ্ঞৰস 6) গুৰুণৰস 7) অপ্যুত্তৰস 8) ক্ষয়ানৰস 9) সন্দৰ্শ

6. ภูมิปัญญาด้านการเสนอทัศนะ พบว่า ผู้จนาสามารถเสนอทัศนะที่ดี น่าสนใจ มีความไพเราะคมคาย ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ปัญญา วิจารณญาณไม่น้อยกว่า 75 ประการโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมหมายวิธี

7. ภูมิปัญญาด้านการสอนคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ผู้จนาสามารถสอนคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาแก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพถึง 47 ประการ โดยใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมหมายวิธี

8. ภูมิปัญญาด้านการถ่ายทอดพุทธธรรม พบว่า ผู้จนาสามารถถ่ายทอดพุทธธรรม ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นพระพุทธเจนสันฯ แก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี มีความไฟแรงและเหมาะสม มีประสิทธิภาพถึง 36 ประการ โดยใช้วิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมที่สุด

9. ภูมิปัญญาด้านการใช้สำนวนไทย พบว่า ผู้จนาสามารถใช้สำนวนไทยได้เป็นอย่างดี คือ ถูกต้อง ตรงความหมาย มีความไฟแรงและเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ เป็นอย่างดี ไม่น้อยกว่า 111 สำนวน

10. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทเกี้ยวก้อ พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างบทเกี้ยวก้ออันเป็นบทเกริน นำของหนังตะลุงได้ดี ใช้รูปแบบคำประพันธ์ได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น ตั้งข้อ สังเกต เสนอหัวคนะ ปรัชญา พร้อมความงามของธรรมชาติ ศิลปะและวัฒนธรรม

11. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทประยานหนัง พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างบทประยานหนังอัน เป็นบทไหว้ครุของหนังตะลุงได้เป็นอย่างดี เช่น ใช้รูปแบบคำประพันธ์ได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหา มีศิลปะในการใช้ภาษา การบรรยาย การอุปมาเปรียบเทียบ มีเนื้อหาดี เป็นระบบและสมบูรณ์

12. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทอัศจรรย์ พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างบทอัศจรรย์อันเป็นบทบรรยายพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องปกปิด แต่เป็นความจริงบางด้านของชีวิตได้เป็นอย่างดี คือ มีความไฟแรงและเหมาะสม ไม่ลามกหยาดาย ให้หึ้นเรื่อง ทั้งรส และมีหลายบท

13. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทธรรมชาติหรือบทมน้ำ พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างบทธรรมชาติหรือบทมน้ำได้ดี ทั้งด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ซึ่งมีหลายชนิด เช่น กลอนสุภาพ กลอนคำสอนหรือคำกลอนสีได้ดี เหมาะสมกับเนื้อหา การใช้ถ้อยคำภาษาที่เรียนง่าย มีความหมายดี มีความไฟแรง เหมาะสม คมคาย สามารถให้ข้อมูล ความรู้ สติปัญญา ทัศนะ คติธรรม และความบันเทิงใจได้เป็นอย่างดีและมีหลายบท

14. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทบรรยายและบทพรรณนา พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างบทบรรยายและบทพรรณนาที่ดี มีประสิทธิภาพ คือ ถูกต้อง วิจิตร พิสดาร เหมาะสม คมคาย ได้เรื่อง ได้รัส ได้ภาพ ได้บรรยายกาศเป็นอย่างดี ซึ่งมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง และปรากฏอย่างดาวดีเด่นเก็บทุกเรื่อง

15. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสนทนา พบว่า ผู้จนาสามารถสร้างบทสนทนาได้ดีหลายประการ หลายบท เช่น 1) มีความไฟแรง 2) เหมาะสมกับตัวละคร โอกาส สถานที่ 3) แสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะนิสัย ภูมิ วัย ฐานะ ภูมิหลังของตัวละคร 4) ช่วยให้เรื่องดำเนินไป 5) ช่วยให้แลกเปลี่ยนสภาพสังคม วัฒนธรรมบางด้านของสังคม 6) มีบางบทที่สามารถบันทึกอัตลักษณ์ของชาวบ้านภาคใต้ได้

16. ภูมิปัญญาด้านการบันทึกเหตุการณ์ พบว่า ผู้จนาสามารถบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นวงกว้างได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพอย่างมาก โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมที่สุด เช่น กล่าวถึง อ้างถึงเหตุการณ์เหล่านั้น การนำเสนอเหตุการณ์เหล่านั้นมาใช้ในผลงานของตน เป็นต้น

17. ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม พบว่า ผู้จนาสามารถอนุรักษ์สืบสาน วัฒนธรรมของสังคมไทยไว้ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพอย่างดี เช่น ด้านความเชื่อ การตั้งชื่อบ้าน นามเมือง การกล่อมเด็ก การฟ้อนรำ การให้พร เป็นต้น โดยใช้วิธีการอนุรักษ์สืบสานที่มีความเหมาะสม คือ กล่าวถึง อ้างถึง บอก อธิบาย หรือใช้วัฒนธรรมเหล่านั้นในผลงานของตน

18. ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์ใช้ พนบฯ ผู้จนาสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูล ความรู้ เหตุการณ์ ต่างๆ เช่น เหตุการณ์นิกร-อรปีณา การวางแผนครอบครัว การแสดงภาพชนิดรัว วรรณคดีบางเรื่อง บางตอน วัฒนธรรมการทำน้ำตาลโถนด การทำบุญเดือนสิบ เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

19. ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทหลอก พนบฯ ผู้จนาสามารถสร้างบทหลอกที่ดีนอกจากจะให้ อารมณ์หลอกได้ดีแล้วยังเหมาะสมกับตัวละคร ช่วยให้เรื่องดำเนินไปได้ด้วยดี สามารถบันทึกและสะท้อน วิถีชีวิต ค่านิยม สภาพสังคม ลักษณะนิสัยของชาวบ้านภาคใต้ได้ดี ไม่ลามกอนาจาร พอดี โดยใช้กลวิธี การสร้างบทหลอกที่แยกยลอย่างยิ่ง 9 กลวิธีดังต่อไปนี้ 1) การใช้คำ 2 ความหมาย 2) การใช้คำ 2 แห่ง 2 หมุน 3) การใช้คำพวน 4) การใช้ลั้นชานไร้สาระ 5) การหักมุม 6) การเล่าเรื่องที่อาจเป็นไปได้แต่เป็น ไปไม่ได้ 7) การพูดเรื่องเพศที่แยกยล 8) การกล่าวโหต์ตอบเห็นนั้นแบบประชดประชันที่ทันควรและเจ็บ แสน痛 ๆ กัน 9) การล้อหนึบหนำนุคคลและสังคม

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาไทย บทหนังตะลุ หนังจัน อรມุต

Abstract

The purpose of the study is to analyze Nang Chin Auramut's wisdom appearing in his 40 selected pieces of shadow plays. Nineteen aspects of wisdom are found as follow:

1. Wisdom in the use of appropriate forms of verses in narrating the stories: eighteen forms of verses are found in his works including common verses and complicated verses.

2. Wisdom in creating plots and stories: the author creates good plots and stories with the complexity and rationality which induce audiences' curiosity and interest.

3. Wisdom in the use of words: the author uses appropriate wording with beauty and efficiency in the narration such as the use of rhyme, southern dialects, synonyms, antonyms and tricky words.

4. Wisdom in the use of imagery: eight kinds of imagery are used appropriately and efficiently. Those are simile, metaphor, metonymy, personification hyperbole, irony, allusion and onomatopoeia.

5. Wisdom in creating literary expressions: the author keeps up to the 4 expressions in Thai literary theory 1) beauty appreciation 2) erotic and seduction 3) anger and 4) tragedy. He also keeps up with the 9 expressions of Sanskrit literary theory 1) erotic 2) comedy 3) anger 4) bravery 5) hatred 6) tragedy and sympathy 7) wonder and excitement 8) fear 9) resignation, calmness and peace.

6. Wisdom in expressing opinions: seventy five types of considerate and sharp opinions are found at different situations with appropriate approach.

7. Wisdom in preaching moral and virtue : the author is influenced by Buddhism and he successfully uses 47 efficient preaching methods in inculcating the audiences.

8. Wisdom in transmitting Buddhist teachings: the author successfully uses 36 appropriate methods in transmitting Buddhist teachings mostly Lord Buddha's words in short passages.

9. Wisdom in the use of Thai rhetoric: the author uses more than 111 pieces of beautiful and appropriate rhetoric suitable to the context.

10. Wisdom in creating the prologues of the shadow plays: the author creates beautiful prologues with appropriate verses stating his observation, attitude, philosophy together with nature, arts and culture appreciation.

11. Wisdom in creating verses of homage: the author creates verses of homage with appropriate verses, good wording and content full of simile and metaphor according to the tradition.

12. Wisdom in creating erotic scenes: the author beautifully composes many erotic scenes with no trace of vulgar attitude towards sex relations.

13. Wisdom in creating verses of nature/forest appreciation: the author creates verses of nature/forest appreciation with various kinds of verses such as Klon supharp, Klon Supap,Klon Kham-Korn or Kham-Klon-Si suitable to the contents with simple and meaningful words, contributing facts, knowledge, attitude, wisdom, ethics as well as entertainment.

14. Wisdom in description: the author creates descriptive scenes both in prose and in verse with elaborated imagery normally found in his plays.

15. Wisdom in creating dialogue: the author creates good dialogues in various aspects 1) with beauty 2) suitable to the characters, time and place 3) signify the disposition, education, age, status and background of the characters 4) keep the story to go on 5) as a witness of some social and cultural aspects 6) some scenarios can be identity records of the southerners.

16. Wisdom in keeping records of events: the author efficiently keeps records of events widely affected Thai society with appropriate method such as referring the events in his works and etc.

17. Wisdom in cultural conservation: the author conserves Thai cultures in many aspects, for example, beliefs, the naming of places, nursery songs, dancing, blessing and etc. by appropriately referring and explaining all these things in his works.

18. Wisdom in applying knowledge in his works: the author applies various facts and events in his works such as the scandal of Nikorn - Ornpaweeana, family planning,

movies, literatures, the making of palm sugar culture, a merit making in the tenth month of lunar year and etc.

19. Wisdom in creating humors and comic scenes: the author creates humors and comic scenes suitable to the characters which keep the story to go on and record the ways of life, values, social atmosphere and dispositions of the southerners by using 9 literary tools in making humors 1) two meaning words 2) ambiguous wordings 3) reversed words, 4) witty words 5) twisted endings 6) narration of probable story but impossible to happen 7) cute dirty joke 8) sarcastic argument of individuals 9) sarcasm on public and public persons.

Keywords : Thai Wisdom, Shadow Plat, Nang Chin Auramot

บทนำ

ภูมิปัญญาของศิลปินแห่งชาติไม่ว่าสาขากำลังมีอยู่ที่สำนักถ่ายทอดศิลปะฯ คุณค่าซึ่งควรแก่การร่วมรวม ชำระ จัดระบบ คัดสรร อนุรักษ์ สืบสาน ศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบและอย่างจริงจังทั้งสิ้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเป็น “วิศิษฐศิลปิน” และ “เอกอัคราชูปถัมภก มรดกวัฒนธรรมไทย” ทรงมีพระดำรัสถึงความสำคัญของผลงานของศิลปินแห่งชาติสาขาต่าง ๆ และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องจัดเก็บ ร่วมรวม ศึกษา วิจัย อนุรักษ์สืบสาน ฯลฯ ผลงานอันมีคุณค่าเหล่านี้ไว้ดังนี้

“ผลงานของศิลปินแห่งชาติเป็นมรดกศิลปะอันล้ำค่าของชาติ เป็นเครื่องหมายแสดงอารยธรรมอันสูงส่งของชาติไทยควรแก่ความภาคภูมิของคนไทยทั้งชาติ ผลงานของท่านเหล่านี้ นับวันจะสูญหายไปด้วยสาเหตุต่าง ๆ จึงจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาผลงานของทุกท่านเหล่านี้แล้ว จัดทำเนียบขึ้นบัญชีอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและรักษาไว้ เป็นสมบัติของชาติโดยส่วนรวมต่อไป” (กองการศึกษา เทคนิคการดำเนินการพัฒนา, แผ่นพับ)

หนังสือ อบรม ประชัญช่าวบ้านแอบลุ่มน้ำท่าศาลาสังขละ ซึ่งได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันว่า “หนังสือสอนโภชิต” (คณะหนังตะลุงที่ประกาศคุณความดี) และได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติว่าเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (หนังตะลุง) ได้สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรม คือ บทหนังตะลุงซึ่งเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่แพร่หลายกว้างขวางไว้เป็นจำนวนมากมากถึง 82 เรื่อง บทหนังตะลุงดังกล่าวเป็นบทหนังตะลุงที่สำคัญ มีคุณค่า ซึ่งน่าศึกษาไว้ในคราวหน้าอย่างยิ่ง กล่าวคือ 1) บทหนังตะลุงเหล่านี้หลายเรื่องเป็นบทหนังตะลุงที่ดีตามวัฒนธรรมการเขียนบทหนังตะลุงของสังคมภาคใต้ 4 ประการ คือ มีเนื้อรื่องดี คือ สนุกสนาน ตื่นเต้น มีบทกลอนดี คือ ไฟแรง คมคายหลอกหลอนลักษณะ มีบทสอนดี คือ ไฟแรง หมายความ สามารถอุ่นความจริง และสิ่งที่พึงทำ มีบททดลองดี คือ ใช้กลวิธีที่แนบยล หลอกหลาย ไม่لامกอานาจาร 2) บทหนังตะลุงเหล่านี้จำนวน 6 เรื่อง เป็นบทหนังตะลุงเกียรติยศ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คือ บทหนังตะลุงเรื่องดอกฟ้าลະองคงดิน ทายาทพระยา น้องแก้ว และราชินีวิบปโยค เป็นบทหนังตะลุงที่หนังสือ อบรม

ได้บันทึกแบบบันทึกเสียงเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประชวรก็ทรงเปิดแบบบันทึกเสียงบทหนังตะลุงเหล่านี้ฟัง เพื่อความสุขุมพระราชหฤทัย บทหนังตะลุง เรื่องยอดกตัญญูและเรื่องอาจารพ์สาทเป็นบทหนังตะลุงอีก 2 เรื่อง ที่หนังฉบับ อรุณตได้บันทึกแบบบันทึกภาพเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม บรมราชกุมารี 3) บทหนังตะลุงเหล่านี้หลายเรื่อง เป็นบทหนังตะลุงแบบฉบับ เป็นบทหนังตะลุงชนครซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง 4) บทหนังตะลุงเหล่านี้หลายเรื่องเป็นบทหนังตะลุงที่สมบูรณ์ หลายเรื่องที่มีหลายสำนวน ซึ่งควรแก่การศึกษาเรียนเพื่อยังและคัดสรรเป็นอย่างยิ่ง 5) บทหนังตะลุงเหล่านี้ทุกเรื่อง เป็นผลงานการสร้างสรรค์ เป็นวัฒนธรรม เป็นภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านภาคใต้ ซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงหนังตะลุง 6) ในฐานะที่เป็นวรรณกรรมซึ่งย่อ מבันทึกภูมิปัญญาเกื้อหนุกด้านของผู้สร้างหรือผู้รุจนาไว้ได้เป็นอย่างดีบทหนังตะลุงเหล่านี้ทุกเรื่องจึงบันทึกภูมิปัญญาเกื้อหนุกด้านของผู้รุจนา คือ หนังฉบับ อรุณต ปราชญ์ชาวบ้านภาคใต้และศิลปินแห่งชาติไว้ได้เป็นอย่างดี

แม้หนังฉบับ อรุณต จะได้เขียนบทหนังตะลุงที่สำคัญ มีคุณค่า เป็นที่ร่วมภูมิปัญญาของผู้รุจนาไว้ได้เป็นอย่างดีไว้เป็นจำนวนมากถึง 82 เรื่อง ซึ่งควรแก่การรวบรวม ชำระ จัดระบบ คัดสรร อนุรักษ์สืบสาน ศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ เป็นอย่างยิ่งก็ตามแต่จากการศึกษาพนวณจะมีการรวบรวมและศึกษาบทหนังตะลุงดังกล่าวอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นบางเรื่องและบางด้าน ยังไม่ปรากฏว่ามีการรวบรวม ชำระ จัดระบบ คัดสรร อนุรักษ์สืบสานและศึกษาวิจัยบทหนังตะลุงดังกล่าวอย่างเป็นระบบและสมบูรณ์พอซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวอยู่ในปัจจุบันและอุปสรรคต่อการอนุรักษ์สืบสานและการศึกษาวิจัย บทหนังตะลุงดังกล่าว ประกอบกับด้านฉบับบทหนังตะลุงเหล่านี้ เป็นลายมือเขียนและแพร่หลายอยู่ในวงแคบจึงเสี่ยงอย่างยิ่งที่บทหนังตะลุงเหล่านี้จะดังสูญหายไป

ผู้จัดมั่นใจและครั้งที่ร่วงจากการได้ศึกษาวิจัยบทหนังตะลุงของหนังฉบับ อรุณตซึ่งเป็นบทหนังตะลุงที่สำคัญ มีคุณค่าที่ควรจะศึกษา วิจัยเป็นอย่างยิ่งนี้ อย่างเป็นระบบนอกจจะทำให้เรารู้จักเข้าใจบทหนังตะลุงดังกล่าวอย่างลุ่มลึกพิสดารแล้วยังเป็นการรวบรวม ชำระ จัดระบบ คัดสรรและสืบสานบทหนังตะลุงดังกล่าวได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพยิ่งด้วยเหตุผลดังกล่าวมา้นี้ผู้จัดจึงต้องการจะศึกษาวิจัย “ภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังฉบับ อรุณต : บทหนังตะลุงคัดสรร” อย่างเป็นระบบซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาและการอนุรักษ์สืบสานบทหนังตะลุงดังกล่าวสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเคราะห์ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังฉบับ อรุณต : บทหนังตะลุงคัดสรร จำนวน 19 ด้านดังนี้ 1) ด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ 2) ด้านการสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง 3) ด้านการใช้คำ 4) ด้านการใช้ภาพพจน์ 5) ด้านการสร้างสรรค์ 6) ด้านการเสนอทัศนะ 7) ด้านการสอนคุณธรรมและจริยธรรม 8) ด้านการถ่ายทอดพุทธธรรม 9) ด้านการใช้สำนวนไทย 10) ด้านการสร้างบทเกี่ยวข้อง 11) ด้านการสร้างบทประหน้าบท 12) ด้านการสร้างบทอัศจรรย์ 13) ด้านการสร้างบทธรรมชาติหรือบทมนป่า 14) ด้านการสร้างบทบรรยายและบทพรรณนา 15) ด้านการสร้างบทสนทนา 16) ด้านการบันทึกเหตุการณ์ 17) ด้านการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม 18) ด้านการประยุกต์ใช้ 19) ด้านการสร้างบทลอก

วิธีการวิจัย

1. รวบรวมบทหนังตะลุงของหนังสือ อบรม ที่ปรากฏเป็นเอกสารทั้งหมด ได้บทหนังตะลุงของหนังสือ อบรม จำนวน 82 เรื่อง
2. ศึกษาและคัดสรรบทหนังตะลุงของหนังสือ อบรม โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นบทหนังตะลุงของหนังสือ อบรม : บทหนังตะลุงคัดสรรจำนวน 40 เรื่อง
3. ศึกษา วิเคราะห์ ตีความ ประเมินค่าภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังสือ อบรม : บทหนังตะลุงคัดสรร รวม 19 ด้านอย่างถ้วนลึกพิสดาร
4. เสนอรายงานผลการศึกษาวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

ผลการวิจัยภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังสือ อบรม : บทหนังตะลุงคัดสรร จำนวน 40 เรื่อง รวม 19 ด้าน เป็นดังนี้

ภูมิปัญญาด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ พบว่าผู้จราบทหนังตะลุงคัดสรรਸាឍารถเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาเป็นอย่างดีถึง 18 ชนิด คือ 1) กลอนแปด 2) กลอนกลบทกบเด้นต์อยหอย 3) กลอนกลบทนาคนบริพันธ์ 4) กลอนกลบทมธรสาที 5) กลอนกลบทวัพนหลัก 6) กลอนกลบทะบัดสะบึง 7) กลอนกลบทอักษรบริพันธ์ 8) กลอนกลบทนาคนบริพันธ์แปลง 9) กลอนกลบทวัพนหลักแปลง 10) กลอนกลบทสุรังค์รำบำบะแปลง 11) กลอนกลบทอักษรบริพันธ์แปลง 12) กลอนสี 13) กลอนสามห้า 14) กลอนหอย 15) กลอนผสม 16) กลอนสามห้าแปลง 17) กลอนเพลงบอก 18) กลอนลำตัด

ภูมิปัญญาด้านการสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง พบว่าผู้จราบทหนังตะลุงคัดสรรਸាឍารถสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่องได้ดี กล่าวคือ มีโครงเรื่องและเนื้อเรื่องที่สลับซับซ้อน เป็นเหตุเป็นผลกัน มีเหตุมีผล สมเหตุสมผล สนุกตื่นเต้น ก่อความ恐怖айครรภ์ ชวนติดตามทั้งสิ้น

ภูมิปัญญาด้านการใช้คำ พบว่าผู้จราบทหนังตะลุงคัดสรรසាឍารถเลือกใช้คำที่ดี ที่ทำให้การส่งสาร มีความไพเราะ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ 4 ลักษณะดังนี้ 1) การใช้คำสัมผัสสระและสัมผัส อักษร ซึ่งมีพื้นการใช้คำเดียง คำทบทเดียง คำเทียบเดียง คำแทรกเดียง คำแทรกแยก คำคู่ คำเทียบคู่ คำเทียมรถ คำทบทคู่ คำแทรกคู่ คำแทรกรถ 2) การใช้คำภาษาไทยอันได้ ซึ่งปรากฏมากไม่น้อยกว่า 200 คำ 3) การเดียงคำซึ่งปรากฏเป็นจำนวนมาก 4) การใช้คำในลักษณะอื่น ซึ่งปรากฏ 9 ลักษณะ คือ การใช้คำภาษาพูด การใช้คำง่ายๆ การใช้คำที่เรียนง่าย การใช้คำที่ทำให้เกิดจินตนาการ การใช้คำคัพท์ คำนาลี สันสกฤตที่ก่อให้เกิดความหลัง ศักดิ์สิทธิ์ การช้ำคำ การใช้คำที่สมดุล การหลอกคำ การเล่นคำ

ภูมิปัญญาด้านการใช้ภาพพจน์ พบว่าผู้จราบทหนังตะลุงคัดสรรសាឍารถใช้ภาพพจน์ได้ดี มีความถูกต้อง ไพเราะ เหมาะสม อันทำให้การส่งสารสู่ผู้รับสารมีประสิทธิภาพ 8 ลักษณะ คือ 1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) อธินามนัย 4) บุคลาชิษฐาน 5) อดิพจน์ 6) การกล่าวประดดงเสียดสี 7) การเท้าความ 8) การเลียนเสียงธรรมชาติ

ภูมิปัญญาด้านการสร้างสรรษณคดี พบว่าผู้จราบทหนังตะลุงคัดสรรសាឍารถสร้างสรรษณคดีให้เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ทั้งการสร้างสรรษณคดีตามทฤษฎีของวรรณคดีไทย และตามทฤษฎีของ

วรรณคดีสันสกฤตพลาวยรสดังนี้ 1) การสร้างสรรค์ตามทฤษฎีของวรรณคดีไทยได้ดี มีความไพเราะ งดงาม 4 รส คือ เสาร์จนี นารีปราโนทย พิโรราหัง สัลลปั่งพิลัง 2) การสร้างสรรค์ตามทฤษฎีของ วรรณคดีสันสกฤตได้ดี 9 รส คือ ศฤงคารถ หัสสรส รุทธรส วีรรส วิภัจฉรส กรุณารส อัพกุตรส กษยานกรส ศานติรส

ภูมิปัญญาด้านการเสนอทัศนะ พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถเสนอทัศนะที่ดี น่าสนใจ มีความไพเราะคมคาย ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ปัญญา วิจารณญาณไม่น้อยกว่า 76 ประการ โดยใช้วิธีการเสนอที่เหมาะสมซึ่งมีหลักวิธี เช่น การเสนอทัศนะว่าคนดีเหมือนกับทองที่ดี ที่แท้ที่ไม่แปรเปลี่ยนเป็นคนเดิม ทองปลอมไปได้เลย โดยการบรรยายแทรกไว้ในที่ที่เหมาะสม การเสนอ ทัศนะว่าในสังคมมนุษย์ต้องมีหัวหน้า ผู้นำ ผู้ปกครองเสมอ สังคมที่ขาดหัวหน้า ผู้นำ ผู้ปกครอง ลังๆ นั้นจะบกพร่อง ไม่สมบูรณ์งมงาย เป็นสังคมที่เดือดร้อนรุน្តายไร้ความสุขเสมอ โดยให้ตัวละครที่ฉลาด รำพึง เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านการสอนคุณธรรมและจริยธรรม พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสอน คุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาแก่ ผู้รับสารได้เป็นอย่างดีถึง 47 ประการ โดยใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม อันทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ หลักวิธี เช่น การสอนคุณธรรมและจริยธรรมการรู้จักตนและคนอื่น รู้จักวางแผน เช่น รู้ว่าตนเป็นคน ต่าต้อยกว่ากีไม่ทะเยอทะยานไปรักคนที่สูงกว่าโดยให้ตัวละครรำพึงสอนคุณธรรมและจริยธรรมความมี ปัญญา รู้ว่าชีวิตเป็นอนิจจัง เมื่อเกิดมาแล้วทุกคนก็ต้องตายเป็นธรรมดาวาย่างนี้ แต่พระมีอิทธิชา ความ ไม่รู้ความจริงนั้นครอบงำ คนจึงหลงผิด ไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจในความจริงดังกล่าว คนจึงมีความทุกข์ โดย การบรรยายวิพากษ์ วิจารณ์พฤติกรรมของตัวละคร เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านการถ่ายทอดพุทธธรรม พบว่า ผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถถ่ายทอด พุทธธรรมแก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี มีความไพเราะ เหมาะสมถึง 36 ประการ โดยใช้วิธีการถ่ายทอดที่ เหมาะสม ซึ่งทำให้การถ่ายทอดพุทธธรรมมีประสิทธิภาพหลักวิธี เช่น การถ่ายทอดพุทธธรรมที่ว่า กมมุนา วตตตี โลโก (สัตว์โลโกย้อมเป็นไปตามกรรม) โดยการบรรยายแทรกไว้ในที่ที่เหมาะสม การถ่ายทอด พุทธธรรมที่ว่า สีล โลเก อนุตตร (ศีลเป็นเยี่ยมในโลก) โดยให้ตัวละครตัวหนึ่งสอนตัวละครอีกตัวหนึ่ง เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านการใช้สำนวนไทย พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้สำนวนไทยได้ เป็นอย่างดี คือ ถูกต้อง ตรงความหมาย ไพเราะ เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ เป็นอย่างดีไม่น้อยกว่า 111 สำนวน เช่น การใช้สำนวนดังต่อไปนี้ กงเกรียนกำเกรียน กลัวคนตาย ใช้คนเมื่อ เชือคนจร สอน คนดื้อ ถือคนบ้า ต่าคนด้าน กลึงครกเข็นภูเขา กลืนไม่เข้าคายไม่ออก กากียังเป็นกา กาขาว ก้างขวางคอ กึงก่าบ้านาย กินปูนร้อนห้อง ไก่พระกาฬ ไก่หอยชน ไก่เห็นดีนุ่งเห็นน้มไก่ ข้าวใหม่ปลามัน ขี้นคาน เขียงเสือให้วากลัว เจี้ยวขา ไข่เป็ดไข่ห่านไข่ไก่แลน ไข่เจ็บหมื่นแสน ไข่แلنหรอยหวาน คดในข่องอ ในกระถุง คบคนดูหน้าซื้อผ้าดูเนื้อ เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทเกี่ยวจو พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทเกี่ยวจอ ได้ดี ใช้รูปแบบคำประพันธ์ได้ถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งมีหลักลักษณะ เช่น ตั้งข้อสังเกต เสนอ ทัศนะ บอกความจริงและสิ่งพึงทำ พรรณนาถึงความงามของธรรมชาติ ศิลปะและภูมิศาสตร์ทางภาคเหนือ

ความส่งสารเห็นใจที่เหงิงสาวเหล่านั้นต้องจากบ้านป่ามาเป็นโสเภณีที่กรุงเทพมหานคร ต้องช้ำใจ ช้ำกาย ไร้ศักดิ์ศรี ขอให้ตระหนักรู้และช่วยกันหาทางแก้ เป็นคติสอนใจ เป็นต้น มีความไฟแรง เหมาะสม เข้าใจง่าย คมคายอย่างยิ่ง

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทประยุกต์ พบว่าผู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทประยุกต์ท่อนเป็น บทไหว้ครูของหนังตะลุงได้เป็นอย่างดี เช่น ใช้รูปแบบคำประพันธ์ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อหา มีศิลปะในการใช้ภาษา มีความประณีตเรียนง่าย มีศิลปะในการบรรยาย การพรronนา และการอุปมาเปรียบเทียบ มีความวิจิตรพิสดาร มีเนื้อหาดี เป็นระบบและสมบูรณ์ เช่น ให้วุชา พระรัตนตรัย บิดามารดา พระมหาภัตtriy ครุหนัง ครุกวี เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เป็นต้น มีความไฟแรงเหมาะสมและมีหลายบท

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทอัศจรรย์ พบว่าผู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทอัศจรรย์อันเป็นบทบรรยายพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของมนุษย์ชายหญิงซึ่งเป็นเรื่องปกปิด แต่เป็นความจริงบางด้านของชีวิตได้เป็นอย่างดี คือ มีความไฟแรงเหมาะสม ไม่ลามกหยาบคาย มีการเลือกใช้คำ มีการบรรยาย การพรronนา การใช้สัญลักษณ์ การใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ดีหลากหลายลักษณะ ให้ความรู้ ปัญญา อารมณ์ จินตนาการแก่ผู้ฟัง ผู้อ่าน หรือผู้รับสารได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและมีหลายบท

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทธรรมชาติหรือบทมนป่า พบว่าผู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทธรรมชาติหรือบทมนป่าได้ดี ทั้งด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ซึ่งมีหลายชนิด เช่น กลอน สุภาพหรือกลอนแปด กลอนลี่หรือกลอนคำค่อนหรือกลอนสามห้า กลอนกลับบทบางชนิดได้ดี เหมาะสม กับเนื้อหา การใช้ถ้อยคำภาษาที่เรียนง่าย มีความหมายดี มีความไฟแรง เหมาะสม คมคาย ให้ข้อมูล ความรู้ สดปัญญา ทัศนะ ความจรรโลงใจ และความบันเทิงใจได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีมากmany หลายบท

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทบรรยายและบทพรronนา พบว่าผู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทบรรยายและบทพรronนาที่ดี คือ ถูกต้อง วิจิตร พิสดาร เหมาะสม คมคาย ไดเรื่อง ไดรส ไดภาพ เป็นอย่างดี ซึ่งมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง และปรากฏอย่างดาวดีนกีอบทุกร่อง

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสนทนา พบว่าผู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทสนทนาได้ดีหลายประการ เช่น 1) มีความไฟแรง 2) เหมาะสมกับตัวละคร โอกาส สถานที่ 3) แสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะนิสัย ภูมิ วัย ฐานะ ภูมิหลังของตัวละคร 4) ช่วยให้เรื่องดำเนินไป 5) ช่วยให้แลกเปลี่ยน สภาพสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคม 6) มีบางบทที่สามารถบันทึกอัลักษณ์ของชาวบ้านภาคใต้บางด้านได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านการบันทึกเหตุการณ์ พบว่าผู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้างได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพหลายเหตุการณ์ โดยการกล่าวถึง อ้างถึง หรือแสดงความคิดเห็น ตั้งข้อสังเกต เสนอทัศนะ วิพากษ์วิจารณ์ เหตุการณ์นั้นทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนไว้ในผลงานของตน อันเป็นการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ໄว้ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพนั้นเอง เช่น การบันทึกเหตุการณ์พระสงฆ์บางรูปละเมิดพระธรรมวินัย แอบอาศัยพระศาสนาหากิน การทุจริตเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การล็อกหมายเลขสลากรกิน

แม่นรัฐบาล การน้อมถือราษฎร์บังหลวง การก่อการร้าย เหตุการณ์ทางการเมือง การปักครอง การเกิดอุทกภัย การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองการปักครอง 2475 และ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม พนบฯผู้ร่วมงานหนังตะลุงคัดสรรสามารถอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของสังคมไทยไว้ได้เป็นอย่างดีหลายด้าน โดยการกล่าวถึงไว้ในผลงานของตน เช่น การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมความเชื่อทางไสยศาสตร์บางประการ ความเชื่อเรื่องพระอินทร์ ความเชื่อเรื่องสวรรค์ วัฒนธรรมการตั้งชื่อบ้านนามเมือง วัฒนธรรมการกล่อมเด็ก วัฒนธรรมการใช้คำพูน วัฒนธรรมการใช้คำภาษาไทยถิ่นใต้ วัฒนธรรมการจัดงานสงกรานต์ วัฒนธรรมการฟ้อนรำ วัฒนธรรมการให้พร วัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรม เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์ใช้ พนบฯผู้ร่วมงานหนังตะลุงคัดสรรสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลความรู้ เหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น เหตุการณ์นิกร-อรปีวนิชา การวางแผนครอบครัว การแสดงภาพชนตร์ ดาวราพยนตร์ การประยุกต์ใช้ความรู้ทางวรรณคดี การประยุกต์ใช้วรรณคดีบางเรื่อง บางตอน การประยุกต์ใช้ลิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น การทำนาตามฤดูกาล การชนโโค การทำบุญเดือนสิน เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทตลอด พนบฯผู้ร่วมงานหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทตลอดที่ได้จากจากจะให้อารมณ์ตกลหรืออารมณ์ขันได้เป็นอย่างดีแล้วยังเหมาะสมสมสอดคล้องกับบุคลิกลักษณะ รูปร่าง หน้าตา พื้นเพกภูมิหลังของตัวละคร สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ช่วยให้เรื่องดำเนินไปได้ด้วยดี สามารถบันทึกและสะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยม สภาพสังคม เหตุการณ์ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี ไม่ลามกอนาจาร โดยใช้กลวิธีการสร้างบทตลอดที่แยกยลล์อย่างยิ่ง 9 กลวิธีดังต่อไปนี้ 1) การใช้คำ 2 ความหมาย 2) การใช้คำ 2 แห่ง 2 มุม 3) การใช้คำพูน 4) การใช้สัน Chan ไร้รากศัพท์ 5) การหักมุม 6) การเล่าเรื่องที่อาจเป็นไปได้แต่เป็นไปไม่ได้ 7) การพูดเรื่องเพศที่แยกยล 8) การกล่าวโถด้วยเห็นนั้นแบบประชันที่กัน ควนและเจ็บแสบพอก 9) การล้อเห็นนั้นแบบบุคคลและสังคม

สรุป

จากผลของการวิจัยภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังสิน อบรม : บทหนังตะลุงคัดสรรจำนวน 40 เรื่อง รวม 19 ด้าน ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

ภูมิปัญญาด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ มีข้อที่น่าล้ำก็เด้งดังนี้

1. ในบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาถึง 18 ชนิด ซึ่งมีทั้งรูปแบบคำประพันธ์แบบเดิมที่มีอยู่เดิมแล้วมีคนคิดไว้แล้ว 12 ชนิด คือ 1) กลอนแปด 2) กลอนกลบทกบเด็นต์ขอบฉะ 3/ กลอนกลบทนาควบบริพันธ์ 4) กลอนกลบทมธรรสาที 5) กลอนกลบทวัพันหลัก 6/ กลอนกลบทะบัดสะมึง 7) กลอนกลบทอักษรบริพันธ์ 8) กลอนสี 9) กลอนสามห้า 10) กลอนทอย 11) กลอนเพลงบอก 12) กลอนล่าตัด และรูปแบบคำประพันธ์แบบใหม่ที่ผู้ร่วมนาคือหนังสิน อบรม คิดขึ้นใหม่ 6 ชนิด คือ 1) กลอนกลบทนาควบบริพันธ์แปลง 2) กลอนกลบทวัพันหลักแปลง 3) กลอนกลบทสูรังค์รำแปลง 4) กลอนกลบทอักษรบริพันธ์แปลง 5) กลอนสามห้าแปลง 6) กลอนผสมซึ่งบ่งบอกว่าผู้ร่วมนาสามารถทางการใช้รูปแบบคำประพันธ์สูง สามารถใช้รูปแบบคำประพันธ์ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อหา ทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ซึ่งทั้ง 2 แบบมีลักษณะนิด นอกจากนี้

ยังสามารถสร้างรูปแบบคำประพันธ์ใหม่คือกลอนกลบที่ได้หลาຍชนิด โดยอาศัยของเก่าเป็นพื้นฐานอันเป็นการสร้างของใหม่ที่มีความสืบเนื่อง มั่นคง ถาวรและมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้าเน้นว่าผู้จราจรมีความสามารถทางการใช้รูปแบบคำประพันธ์สูงเป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจน

2. การใช้รูปแบบคำประพันธ์โดยเฉพาะกลอนกลบที่หลาຍชนิด ทั้งที่เป็นของเก่าและของใหม่ที่ปรากวในบทหนังตะลุงคัดสรร ซึ่งบางชนิด เช่นกลอนกลบทสุรangsār นำแบ่งกลอนสี ปรากว เป็นตอน ๆ อย่างดายดื่นมาก บ่งบอกว่าผู้จราจราหนังตะลุงคัดสรรได้พัฒนารูปแบบคำประพันธ์ลึ้งระดับสูง คือแต่งเป็นกลบที่ซึ่งทำให้นักประพันธ์ที่แต่งวิจิตรพิสดารสูงสุด ซึ่งบ่งบอกอย่างชัดเจนว่าภูมิปัญญาด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่ปรากวในบทหนังตะลุงคัดสรรเป็นภูมิปัญญาด้านการใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่พัฒนาสูงสุด

เป็นที่น่าสังเกตว่าภูมิปัญญาการใช้รูปแบบคำประพันธ์ คือ การใช้กลบทอันเป็นภูมิปัญญา ที่พัฒนาสูงสุดอย่างหนึ่งของกวีผู้จราจราบทประพันธ์อันสัมพันธ์กับการเลือกใช้คำอย่างแนวสนิทนี้ เป็นภูมิปัญญา ความสามารถ หรือคุณสมบัติที่ตรงกันของกวี ทั้งกวีชาวบ้านหรือกวีห้องถินและกวีราชสำนัก ดังคำกล่าวของสุธิงวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2547, น.157) ที่ว่า

“นับเป็นชนบทนิยมอย่างหนึ่งของผู้จราจรากวีนพนธ์ไทย ทั้งระดับราชสำนักและระดับห้องถินที่ถือว่าการเล่นคำ เล่นกลบท และ/หรือเล่นกล้อักษรเป็นกีฬาของบรรดาผู้รักกวีนพนธ์ที่ต้องแสดงให้ปรากวหรือประมวลประชันกัน โดยปริยาย อันสำแดงถึงระดับความสามารถของแต่ละคนในด้านต่าง ๆ เช่น รู้สัพพ์ที่แต่ละหมวดแต่ละหมู่อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง รู้ติกการเล่นคำเล่นเสียงสัมผัส อันเป็นเจริญนิยมของกวีแต่โบราณ มีความสามารถเฉพาะตนในการประดิษฐ์การทรงร้อยร่องให้ได้ทั้งอรรถและรสตามข้อบังคับของผู้นักลักษณ์ รวมถึงความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้นรูปแบบใหม่ของกลบทและกล้อักษร อันเปรียบเสมือนการสร้างวัตกรรมใหม่ในวงการกาพย์กานท์ ทั้งนี้เพื่อสร้างพลังของการกาพย์กานท์ ด้านประเทืองอารมณ์ยิ่งขึ้น”

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาการใช้กลบที่ปรากวในบทหนังตะลุงคัดสรรเป็นภูมิปัญญาที่เด่นและน่าสนใจยิ่งภูมิปัญญาหนึ่งของภาคใต้

ภูมิปัญญาด้านการสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

พบว่าผู้จราจราซึ่งเป็นราชญ์ชาวบ้านสามารถสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี และมีโครงเรื่องและเนื้อเรื่องที่สับซับซ้อน เป็นเหตุเป็นผลกัน มีเหตุผลหรือสมเหตุสมผล สนุกตื่นเต้น ก่อความ恐怖ให้รู้ ชวนติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมการเขียนบทหนังตะลุงของราชญ์ชาวบ้าน ภาคใต้ และสอดคล้องกับวัฒนธรรมการสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่องของการเขียนนวนิยายของนักเขียน นวนิยายบุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นราชญ์ราชสำนักหรือราชญ์ชาวเมืองเป็นอย่างดี ซึ่งบ่งบอกว่าทั้งราชญ์ ชาวบ้านซึ่งเป็นนักเขียนบทหนังตะลุงหรือนิยายหนังตะลุงกับราชญ์ราชสำนักหรือราชญ์ชาวเมือง ซึ่งเป็นนักเขียนนิยายหรือนิยายที่ไว้ไปต่างเป็นนักเขียนนิยายหรือนิยายด้วยกัน มีภูมิปัญญาด้านการสร้างโครงเรื่องและเนื้อเรื่องของโครงเรื่องกัน ภูมิปัญญาของนักเขียนบทหนังตะลุงและของนักเขียนนิยายด้านการสร้างโครงเรื่อง และเนื้อเรื่องและภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ จึงควรจะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ความมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชญ์ชาวบ้านโดยเฉพาะนายหนังตะลุง ผู้เชี่ยวชาญบทหนังตะลุงได้พับประ เสรนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักการเขียนนวนิยายกับนักเขียนนวนิยาย นักวิชาการด้านภาษาและวรรณกรรมโดยการจัดอบรม สัมมนาให้มากขึ้น

สถานศึกษาอาจสอนหลักการเขียนนิยายหรือนวนิยายแก่นักเรียน นักศึกษา โดยใช้บทหนังตะลุงเป็นอุปกรณ์การสอนได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านการใช้คำ มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. กรณีการใช้คำสัมผัส พบว่า ผู้ร่วมซึ่งเป็นประชญ์ชาวบ้านภาคใต้ สามารถใช้คำสัมผัสที่ทำให้บทประพันธ์ที่ตนแต่งขึ้นมีความไฟแรงลงตามทฤษฎีที่โบราณอาจารย์ได้วางแบบไว้หลายลักษณะ เช่น การใช้คำเดียง คำทับเดียง คำเทียบเดียง คำแทรกเดียง คำแทรกแยก คำคู่ คำเทียบคู่ คำเทียบรถ คำทับคู่ คำแทรกคู่ คำแทรกรถ เป็นต้น ซึ่งปรากฏอยู่ด้วยเด่นในบทหนังตะลุงคัดสรร ซึ่งแสดงว่าบทหนังตะลุงคัดสรรอันเป็นผลงานการสร้างสรรค์ของประชญ์ชาวบ้านมีความไฟแรงลงตามที่เป็นวรรณคดี เช่น เดียวกันกับวรรณคดีแบบฉบับอันเป็นผลงานการสร้างของประชญ์ราชสำนักเกื้อทุกประการ

2. กรณีการใช้คำภาษาไทยถี่น้ำ พบว่า ผู้ร่วมซึ่งเป็นประชญ์ชาวบ้านภาคใต้ ซึ่งใช้คำภาษาไทยถี่น้ำโดยสูงในชีวิตประจำวัน สามารถเลือกใช้คำภาษาถี่น้ำได้ตามที่มาใช้แต่งบทหนังตะลุงคัดสรรได้เป็นอย่างดี มีความไฟแรง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ได้เรื่อง ได้รัส และได้บรรยายกาศ กลิ่นอายของห้องถี่น้ำภาคใต้ได้เป็นอย่างดีที่ยากที่จะหาคำอื่นมาแทนที่ได้ ไม่น้อยกว่า 200 คำ ซึ่งนอกจากจะบอกว่าผู้ร่วมซึ่งมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยถี่น้ำให้อย่างสูงแล้ว การใช้คำภาษาไทยถี่น้ำได้ดังกล่าวบ่งบอกถึงวัฒนธรรม การใช้คำเหล่านี้ของสังคมไทยภาคใต้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์คำและวัฒนธรรมการใช้คำเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยเห็นว่าคำภาษาไทยถี่น้ำที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรเป็น ภูมิปัญญาด้านการใช้คำภาษาไทยถี่น้ำที่ดีเด่น มีคุณค่าและน่าสนใจอย่างยิ่งภูมิปัญญาหนึ่งของสังคมภาคใต้

3. กรณีการเคียงคำ พบว่าผู้ร่วมนาบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้การเคียงคำได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งปรากฏอย่างมากมาย ซึ่งบ่งบอกว่าผู้ร่วมนา้มีความละเอียดลออ เห็นความเหมือนและความแตกต่างของคำแต่ละคำ กล่าวคือ คำแต่ละคำแม้จะมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่คำแต่ละคำล้วน มีความหมายเฉพาะที่ไม่สามารถจะใช้แทนกันได้อย่างสนิท นอกจากนี้ยังรู้ว่าการนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันมาอยู่คู่เคียงกัน นอกจากจะทำให้ความหมายของคำแต่ละคำและคำที่เกิดขึ้นใหม่จากคำแต่ละคำที่มาอยู่คู่เคียงกันนั้นชัดเจนขึ้น แล้วยังทำให้เกิดความไฟแรงขึ้น และเหมาะสมขึ้น

4. กรณีการใช้คำในลักษณะอื่น พบว่าผู้ร่วมนาบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถเลือกใช้คำต่อไปนี้ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ คือ คำภาษาพูด คำง่าย ๆ คำที่เรียนง่าย คำที่ก่อให้เกิดจินตนาการ คำบาลี สันสกฤตที่ก่อให้เกิดความขลังศักดิ์สิทธิ์ การซ้ำคำ การใช้คำที่สมดุล การหลากหลาย และการเล่นคำ ซึ่งนอกจากจะบ่งบอกว่าผู้ร่วมนา้มีความรู้ในเรื่องคำ เป็นอย่างดี สามารถเลือกใช้คำได้เหมาะสมกับบริบท สามารถสื่อความหมายได้เป็นอย่างดีและ มีประสิทธิภาพ แล้วยังเป็นการอนุรักษ์สืบทอดและสืบสานคำและวัฒนธรรมการใช้คำต่าง ๆ เหล่านี้ได้เป็นอย่างดี เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทั้งสิ้น

ภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษาพจน์ มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. การใช้อุปมา พบว่าผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถเลือกใช้ภาษาพจน์อุปมาได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ซึ่งภาษาพจน์ชนิดนี้ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรมากที่สุด ซึ่งบ่งบอกว่าผู้รู้งานและสังคมไทยภาคใต้รู้จักและนิยมใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้มากที่สุด

2. การใช้อุปลักษณ์ พบว่าผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรจะสามารถใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้ได้ดี แต่ภาษาพจน์ชนิดนี้ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรน้อย ซึ่งบ่งบอกว่าผู้รู้งานและสังคมไทยภาคใต้รู้จักและนิยมใช้ภาษาพจน์แบบนี้น้อยกว่าภาษาพจน์แบบอุปมา แม้มีข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ภาษาพจน์ชนิดนี้ที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรมีลักษณะที่เด่นมาก เช่นในเรื่องรักไร้พรอมแדן ที่ว่า

“ไม่ใครพบพนังบ้างเจียวหรือ จะเชื่อถือว่าเจ้าดับชีพลับหาย

กีบงทีอาจจะรอได้มิວดราย ยังเป็นหวายผ่าสองน่าข้องใจ”

หรือในเรื่องอภินิหารพระสุริยเทพ ที่ว่า

“จะดุสาวาเล่ากีเปล่งตั้งเพ่งติง เป็นบัวบึงกลางบ้านเจียวหวานใจ”

3. การใช้อธินามนัย พบว่าผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้ได้ดีและมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ซึ่งบ่งบอกว่าผู้รู้งานและสังคมภาคใต้รู้จักและนิยมใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้มากที่สุด ชนิดหนึ่ง

4. การใช้บุคลาริษฐาน พบว่าแม่ผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้ได้ และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งก็ตาม แต่ภาษาพจน์ชนิดนี้ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะปรากฏในบทลอก ซึ่งสามารถบ่งบอกได้ว่าผู้รู้งานและสังคมภาคใต้รู้จักและนิยมใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้น้อยกว่าภาษาพจน์ชนิดอื่น

5. การใช้อดิพจน์ พบว่าผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้ได้ มีความหมายสมและมีประสิทธิภาพ ภาษาพจน์ชนิดนี้ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรเป็นจำนวนมากซึ่งแสดงว่าผู้รู้งานและสังคมภาคใต้รู้จัก เข้าใจ และนิยมใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้มากที่สุดชนิดหนึ่ง

6. การกล่าวประชดเสียดสี พบว่าผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้ได้ ได้เรื่องได้รัสและปรากฏเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถบ่งบอกได้อย่างชัดแจ้งว่าผู้รู้งานและสังคมภาคใต้รู้จัก เข้าใจ และสามารถใช้ภาษาพจน์ชนิดนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังบ่งบอกอีกว่าผู้รู้งานและสังคมภาคใต้เป็นคนและสังคมที่ช่างประชดเสียดสี

ภูมิปัญญาด้านการสร้างสรรค์ มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

พบว่าผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างสรรค์ด้วยทฤษฎีวรรณคดีไทยซึ่งมีอยู่ 4 รส (คือ 1) เสาระนี่ 2) นารีปราโมทย์ 3) พิโรราห์ทั้ง 4) สัลลาปั้นคพิสัย และสร้างสรรค์ด้วยทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต ซึ่งมีอยู่ 9 รส (คือ 1) ศฤงคารรส 2) หัสรส 3) รุทธรส 4) วีรรส 5) วิกัจรส 6) กรุณารส 7) อัพกุตรส 8) ภายนตรส 9) ศานติรส ให้เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและปรากฏอย่างหลากหลาย ซึ่งบ่งบอกได้ชัดเจนว่าผู้รู้งานบทหนังตะลุงคัดสรรซึ่งเป็นประชากรชาวบ้าน เป็นคนที่มีความสามารถทางการใช้ภาษา การบรรยาย การพรรณนา และรู้จักเข้าใจธรรมชาติจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ปุ릇ชนอย่างลึกซึ้งถึงแก่น นอกจากนี้ผลการวิจัยบ่งบอกความจริงอีกว่า 1) กวีไม่ว่าจะเป็นใคร ฐานะใด ชาติใด ต่างเป็นกวีมีความสามารถทางภาษาและรู้จักเข้าใจมนุษย์อย่างลึกซึ้งถึงแก่น

เสมอ 2) มุนխดลูกชนไม่ว่าชาติใด สังคมใด ต่างเป็นมุนย์ที่มีอารมณ์ความรู้สึกรัก โลก โกรธ หลง เมตตา สงสาร เกลียดชัง ขยาย กล้าหาญ สุขลง ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น เช่นเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน 3) การวิเคราะห์วรรณคดี ทั้งวรรณคดีชาวบ้านและวรรณคดีแบบฉบับ สามารถจะใช้ทฤษฎีการสร้างสรรค์วรรณคดีตามทฤษฎีวรรณคดีไทย หรือทฤษฎีการสร้างสรรค์วรรณคดีตามทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤตได้

ภูมิปัญญาด้านการเสนอทัศนะ มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พ布ว่าผู้จราบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถเสนอทัศนะที่น่าสนใจ มีความไฟแรง คมคำย ก่อให้เกิดความรู้ ความคิด ปัญญา วิจารณญาณแก่ผู้รับสารถึง 76 ประการโดยใช้วิธีการเสนอที่เหมาะสม ซึ่งทำให้การเสนอทัศนะดังกล่าวมีประสิทธิภาพ ซึ่งบ่งบอกว่าผู้จราบทเป็นเกว มีทัศนะที่หลากหลาย เฉี่ยบคม และเป็นผู้ดึงดูดลังก์ เสนอทัศนะ ซึ่งแนะนำ บอกกล่าว สั่งสอนสังคมที่เด่นยิ่ง

2. พบว่าทัศนะที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรส่วนใหญ่เป็นทัศนะที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายอยู่ในสังคมไทยและสังคมภาคใต้ เช่น ทัศนะที่ว่า คนดีเหมือนทองที่ดีที่แท้คือยังเป็นคนดีไม่มีวันเปลี่ยนแปลงเป็นคนเลวไปได้เลย ใช้ภาษาง่ายใช้ลักษณะ กามคุณมีแต่ความดุ่นดาย เป็นต้น แต่ก็มีหลายทัศนะที่เกิดจากปรีชาญาณของผู้จราบทและเป็นทัศนะที่คมคำย ให้ปัญญา วิจารณญาณแก่ผู้รับสารได้ดี เช่น ทัศนะดังต่อไปนี้ ในสังคมมนุษย์ต้องมีหัวหน้า ผู้นำ ผู้ปกครองเสมอ สังคมที่ขาดหัวหน้า ผู้นำ ผู้ปกครองจะเป็นสังคมที่บกพร่อง ไม่สมบูรณ์งมงาย มีความเดือดร้อนดุ่นดาย ไร้ความสุข ถึงอย่างไร มนุษย์ยังมีค่ากว่าสัตว์เพรษมนุษย์สามารถพัฒนาได้ง่ายและได้มากกว่าสัตว์ การแต่งงานพิธีการอาจไม่สำคัญเท่าความรักเข้าใจกัน ชีวิตมนุษย์ลึกลับซับซ้อน วิตรพิสดาร มีคุณค่าที่น่าศึกษา น่ารู้จักกว่าสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น ยิ่งรู้จักชีวิตมากเพียงใดก็ยิ่งมีความสำเร็จในชีวิตมากขึ้นเพียงนั้น เหล่านี้เป็นต้น

3. เนื่องจากผู้เสนอทัศนะต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเกว สามารถใช้ภาษาได้ ใช้วิธีการเสนอทัศนะที่ดี มีความเหมาะสมกับบริบทหรือสถานการณ์นั้น ๆ เป็นอย่างดี ทัศนะต่าง ๆ เหล่านี้จึงกระบวนการไปผู้ฟัง มีพลัง และมีประสิทธิภาพกว่าปกติ

ภูมิปัญญาด้านการสอนคุณธรรมและจริยธรรม มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้จราบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสอนคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาแก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดีถึง 47 ประการ โดยใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม อันทำให้การสอนมีประสิทธิภาพหลายวิธี ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงภูมิปัญญาด้านการสอนคุณธรรมจริยธรรมของผู้จราบทได้เป็นอย่างดี

2. พบว่าแม้คุณธรรมและจริยธรรมที่สอนส่วนใหญ่เป็นคุณธรรมที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายอยู่แล้ว ในสังคมไทยและสังคมภาคใต้ เช่น คุณธรรมและจริยธรรมการรู้จักตนและคนอื่น ความมีปัญญาเข้าใจความจริงของชีวิตและสรรพสิ่งว่าตกลงอยู่ในกฎบัตรกัน ความรู้สึกสังเกตพินิจพิจารณา ความมีระเบียบวินัย ความไม่ประมาททางใจ ความกตัญญูกตเวที เป็นต้น แต่เห็นได้ชัดเจนว่าคุณธรรมและจริยธรรมที่สอนบางประการเกิดจากปรีชาญาณของผู้จราบทซึ่งมีสูงกว่าผู้รับสาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้าน เช่น คุณธรรมจริยธรรม ความมีปัญญา เกื้อคุณค่า ความสำคัญ ประโยชน์ของการศึกษา คุณธรรมจริยธรรมความรู้สึกตนรู้สึกฐานะ หน้าที่ของตน ทำหน้าที่ของตน เช่น ตนเป็นมนุษย์ เป็นผู้ดี เป็นแม่ของลูก ต้องรักศักดิ์ศรี มีความเป็นแม่ เมตตากรุณาต่อลูก รักลูก ไม่คิดว่ายกล้าทำลายลูกของตน เหล่านี้ เป็นต้น

3. เนื่องจากผู้สอนคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้เป็นนายภาษา สามารถแต่ง บทสอนคุณธรรม จริยธรรมเหล่านี้ได้อย่างไฟแรงเพราพริ้ง กระทบใจกินใจอย่างยิ่ง บทสอนคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ที่กล่าวว่านี้จึงมีพลัง มีประสิทธิภาพกว่าปกติ

4. การสอนคุณธรรมจริยธรรมซึ่งปรากฏตามรายลิง 47 ประการในบทหนังตะลุงคัดสรร สามารถเป็นสิ่งยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าประชญาหรือปัญญาของทุกสังคมต่างตระหนักดีว่าตนมีหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมคือเป็นผู้รู้และเป็นผู้สอนคุณธรรมและจริยธรรมแก่สังคม และยังเป็นสิ่งยืนยันว่า บทหนังตะลุงคัดสรรซึ่งเป็นบทสอนดี คือ มีบทสอนคุณธรรมจริยธรรมดี เป็นบทหนังตะลุงที่ดี

ภูมิปัญญาด้านการถ่ายทอดพุทธธรรม มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พ布ว่าผู้รุจนาสามารถถ่ายทอดพุทธธรรมสู่ผู้รับสารคือผู้ฟัง ผู้ดูหรือผู้อ่านได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพลิง 36 ประการ โดยใช้วิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสม ซึ่งบ่งบอกถึงความสามารถด้านการถ่ายทอดพุทธธรรมของผู้รุจนาซึ่งเป็นประชญาชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

2. พบว่าพุทธธรรมที่ผู้รุจนานำมาถ่ายทอดในบทหนังตะลุงคัดสรรส่วนใหญ่เป็นพุทธธรรมสั้น ๆ ที่สังคมไทยนิยมเรียกว่า “พุทธศาสนาสุภาษิต” ซึ่งเหมาะสมที่จะนำมาถ่ายทอดในเวลาที่สั้นและในบริบทที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสม มีบ้างที่เป็นพระพุทธเจนที่มีขนาดยาว เช่น ธรรมบท พุทธอุทาณ ศีล 5 ประการ เป็นต้น ซึ่งแม้พุทธธรรมเหล่านี้จะเป็นพุทธธรรมที่เป็นที่รู้จักเข้าใจกันแพร่หลายในกลุ่มพระสงฆ์และพระราษฎรที่เป็นบันทึกผ่านการบצחเรียนมาแล้ว แต่สำหรับชาวบ้านที่ไม่เคย接觸พุทธธรรมเหล่านี้ยังเป็นสิ่งใหม่ ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักเข้าใจอยู่ ผู้รู้และสอนพุทธธรรมเหล่านี้แก่ชาวบ้านได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพแม้จะเป็นพระราษฎรที่ยังได้รับการยกย่องจากชาวบ้านเป็นอย่างสูงว่าเป็น “ธรรมกถิก” คือ ผู้ที่แสดงธรรม

3. เนื่องจากผู้ถ่ายทอดพุทธธรรมเหล่านี้คือหนังสั้น อรุณต เป็นกี สามารถใช้ภาษาได้ดี nokจากนี้ยังมีวิธีการถ่ายทอดที่ดี มีความเหมาะสมกับบริบทหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างดี พุทธธรรมเหล่านี้จึงกระทบใจผู้ฟัง มีพลัง และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

4. อาจสรุปได้ว่า หนังสั้น อรุณต ซึ่งผ่านการบצחเรียน มีความรู้ความสามารถทางพุทธธรรม และสามารถถ่ายทอดพุทธธรรมดังกล่าวสู่ผู้ชมซึ่งเป็นชาวบ้านได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพเป็น “ธรรมกถิก” ที่น่าสนใจมากจนหนึ่งของสังคมภาคใต้

5. หากสถานศึกษา พระสงฆ์ และนักวิชาการด้านพุทธธรรมที่สนใจพุทธธรรมและวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมระดับชาวบ้านของชาวบ้าน หากได้อ่าน ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญา การถ่ายทอดพุทธธรรมที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรนี้ ก็จะมีความรู้ความเข้าใจในพุทธธรรม และวิธีการถ่ายทอดพุทธธรรมระดับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

6. อาจสรุปได้ว่าพุทธธรรมที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรมจากเอกสารที่สำคัญ 3 เล่ม คือ 1) พุทธศาสนาสุภาษิต 2) นวโภวท และ 3) พระธรรมบท ดังนั้น การส่งเสริมการรู้พุทธธรรมแก่ชาวบ้านให้ได้ผลดีขึ้นมากขึ้น จึงควรส่งเสริมการอ่านเอกสารทั้ง 3 เล่มนี้คู่ขนานกันไปด้วย

ภูมิปัญญาด้านการใช้สำนวนไทย มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้รุจนาบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถใช้สำนวนไทยได้ดี มีความถูกต้อง เหมาะสมกับบริบทมีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่า 111 สำนวนซึ่งนอกจากจะสามารถบ่งบอกถึงภูมิปัญญาการใช้สำนวนไทย

ของผู้รุจนาได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังสามารถบ่งบอกถึงวัฒนธรรมการใช้สำนวนดังกล่าวได้เป็นอย่างดีอีก ส่วนหนึ่งด้วย

2. พบทว่าสำนวนไทยที่พับในบทหนังตะลุงคัดสรรไม่ได้มีแต่สำนวนไทยเดิมซึ่งเป็นที่รู้จัก แพร่หลายในสังคมไทยเท่านั้น แต่ยังมีสำนวนไทยเดิมที่อันเป็นสำนวนเฉพาะเดิมรู้จักแพร่หลายอยู่ในสังคมภาคใต้อよyuหลายสำนวน เช่น คำยาหอยลูกไม่ถูกปลายเข้า กลัวคนตาย ใช้คนเมื่อ เชื้อคนจร สอนคนตื้อ ถือคนบ้า ด่าคนด้าน ซ่อนมือใต้ผ้า ช้างตายอาจา ใจเจาอาคำ ไม่รู้ให้ดูแบบ ปัญญาแคบให้ตามน้ำแรกแทกเหมือน หัวเมืองเพ็งตั้ง วัวเดยใช้ คำยาเดยໄດ ฯลฯ สำนวนไทยที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรจึงเป็นสำนวนไทยที่เด่นและน่าสนใจอย่างยิ่ง

3. หากสถานศึกษา หน่วยงานที่สนใจศึกษา อนุรักษ์สืบสานสำนวนไทย (ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต สภาพสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของผู้คนและสังคมไทยอย่างแนบสนิท) ได้สืบสาน ภูมิปัญญาด้านการใช้สำนวนไทยที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรก็จะเป็นคุณอันongo ก cioè นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาดังกล่าวได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจวิถีชีวิต สภาพสังคมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของผู้รุจนาและสังคมไทยซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างแนบสนิทกับภูมิปัญญาดังกล่าวได้ดีขึ้น

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทเกี่ยวจาก มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบทว่าผู้รุจนาบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทเกี่ยวจาก อันเป็นบทเกรินหรือบทนำ หรือบทเริ่มต้นก่อนที่จะแสดงเรื่องได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งหลายบท ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงภูมิปัญญาด้านนี้ของผู้รุจนาได้เป็นอย่างดี

2. นอกจากจะมีปริมาณมากแล้วบทเกี่ยวจากที่ปรากฏในบทหนังตะลุงคัดสรรยังมีเนื้อหาที่หลากหลายที่ปรากฏมากคือ ตั้งข้อสังเกต เสนอทัศนะ ประชญา คดิต่าง ๆ แก่ผู้รับสาร ซึ่งอาจสรุปได้ว่าบทเกี่ยวจาก คือ บทหรือภาพย่อตอนที่ตั้งข้อสังเกต เสนอทัศนะ ประชญา คดิต่าง ๆ ของชาวบ้าน บทเกี่ยวจาก จึงสามารถบันทึกข้อสังเกต ทัศนะ ประชญา คดิต่าง ๆ ของชาวบ้านไว้ได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันก็สามารถ เป็นแหล่งข้อมูลสืบค้นภูมิปัญญาด้านดังกล่าวของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทประยหน้าบท มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบทว่าผู้รุจนาบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทประยหน้าบทอันเป็นประนามบทหรือบทไหว้ครูของหนังตะลุงได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพหลายบทซึ่งสามารถบ่งบอกถึงภูมิปัญญาด้านนี้ของผู้รุจนาได้เป็นอย่างดี

2. นอกจากภูมิปัญญาด้านการใช้คำ การใช้ภาษาพจน์ การบรรยาย และการพรรณนาแล้ว ภูมิปัญญาที่เด่นยิ่งที่ปรากฏในบทประยหน้าบทคือ ภูมิปัญญาด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะความกตัญญูกตเวทีที่นายหนังตะลุงมีต่อพระรัตนตรัย บิดามารดา พระมหากษัตริย์ ครูหนัง ครูกวี เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ บทประยหน้าบทที่เป็นบทบันทึกและสืบสานคุณธรรมจริยธรรม ความกตัญญูกตเวที ของนายหนังตะลุงและสังคมภาคใต้ได้เป็นอย่างดี ทราบได้ที่ยังมีบทประยหน้าบทอุย ทราบนั้นคุณธรรมจริยธรรม ความกตัญญูกตเวทีอันเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ดึงมาเกือกุลต่อชีวิตและสังคมเป็นอย่างยิ่งจะ ยังคงอยู่คู่กับผู้คนและสังคมภาคใต้ตลอดไป

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทอัศจรรย์ มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทอัศจรรย์อันเป็นบทบรรยายพุทธกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของมนุษย์อันเป็นเรื่องปกปิดแต่เป็นความจริงบางด้านของชีวิตได้ดีมีประสิทธิภาพ ได้เรื่องได้รัสเป็นอย่างดี หลายบทซึ่งสามารถแสดงถึงภูมิปัญญาด้านการสร้างบทอัศจรรย์ของผู้รุจนาได้เป็นอย่างดี

2. นอกจากภูมิปัญญาด้านการใช้คำ การบรรยาย การพรรณนา และภูมิปัญญาด้านมนุษยศาสตร์คือความรู้เข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความประณานาททางเพศของมนุษย์แล้ว ภูมิปัญญาที่เด่นยิ่งอย่างหนึ่งที่ปรากฏในบทอัศจรรย์ คือ ภูมิปัญญาด้านการใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนมากในบทอัศจรรย์ ด้วยเหตุนี้เราจึงสามารถจะศึกษาการใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ได้เป็นอย่างดีจากบทอัศจรรย์

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทมธรรมชาติหรือบทมนป่า มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทธรรมชาติหรือบทมนป่าได้ดีมีประสิทธิภาพ ได้ทั้งเรื่องทั้งรส ได้ทั้งปัญญา อารมณ์ และคติสอนใจหลายบท ซึ่งบ่งบอกถึงความสามารถหรือภูมิปัญญาด้านการสร้างบทมธรรมชาติ หรือบทมนป่าของผู้รุจนาได้เป็นอย่างดี

2. นอกจากภูมิปัญญาด้านการใช้คำ การใช้รูปแบบประพันธ์ การรู้จักสังเกต การปรับใช้และการสอนคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ในบทมนธรรมชาติหรือบทมนป่ายังมีภูมิปัญญาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เด่นและมีคุณค่าอย่างยิ่งแฝงอยู่ คือ ความรักความผูกพันในธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้เราจึงสามารถนำบทธรรมชาติหรือบทมนป่ามาส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมข้อนี้ได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทบรรยายและบทพรรณนา มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทบรรยายและบทพรรณนาได้ดี มีประสิทธิภาพ ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งปรากฏอย่างداعยดีนมาก เช่น บทบรรยายและบทพรรณนาสภาพบ้านเมือง ปราสาทราชวัง การเดินทางไปฯ และสภาพป่า ฉกและบรรยายกาศของห้องห้องจากและบรรยายกาศยามค่ำคืน เป็นต้น ซึ่งบ่งบอกถึงความสามารถและ ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทบรรยายและบทพรรณนาของผู้รุจนาว่ามีสูงได้เป็นอย่างดี

2. บทบรรยายและบทพรรณนานอกจากจะบันทึกภูมิปัญญาด้านการใช้คำ การใช้รูปแบบคำประพันธ์ การใช้ภาพพจน์ การบรรยายและพรรณนาแล้ว บทบรรยายและบทพรรณนาบันทึกความรู้ความคิดและจินตนาการอันเป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าอย่างของมนุษย์ไว้ได้เป็นอย่างดี เราจึงสามารถนำบทบรรยายและบทพรรณนามาส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความคิดและจินตนาการของผู้รับสารได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทสนทนา มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้รับบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทสนทนาที่ดีมีประสิทธิภาพ เช่น 1) มีความไฟแรง 2) เหมาะสมกับตัวละคร โอกาส สถานที่ 3) แสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะนิสัย วุฒิ วัย พื้นเพภูมิหลังของตัวละคร 4) ช่วยให้เรื่องดำเนินไป 5) ช่วยให้แหล่งเรียนสภาพลังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ชีวิตร่วมเป็นอยู่ของผู้คนและสังคม 6) มีบางบทที่สามารถบันทึกอัตลักษณ์ของชาวบ้านภาคใต้ได้เป็นดี และปรากฏหลายบทซึ่งสามารถบ่งบอกถึงภูมิปัญญาด้านนี้ของผู้รุจนาได้เป็นอย่างดี

2. การสร้างบทสนทนาที่ดีต้องอาศัยความรู้ ความคิดหรือภูมิปัญญาหลายด้าน เช่น ด้านภาษา รูปแบบคำประพันธ์ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อม ค่านิยม ศาสนา เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เรา จึงใช้บทสนทนามาส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ของสังคมได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านการบันทึกเหตุการณ์ มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พ布ว่าผู้รายงานทหนังตะลุงคัดสรรสามารถบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและส่งผล กระบวนการต่อสังคมเป็นวงกว้างได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพหลายเหตุการณ์ ซึ่งสามารถอกรถึงภูมิปัญญา ด้านนี้ของผู้รายงานได้เป็นอย่างดี

2. ถึงแม้การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะบันทึกไว้เพียงบางส่วนบางด้าน ของเหตุการณ์ก็ตาม แต่เร Kirk สามารถใช้เหตุการณ์บางส่วนนั้นไปสืบค้น ค้นหารายละเอียดของเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ เป็นอย่างดี อาทิเช่น เรายสามารถใช้เหตุการณ์การทุจริตเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไปสืบค้น ขยายผล ค้นหา รายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

“เหตุการณ์การทุจริตเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2529 โดยพระราชนูญญาโภคส (เจ้าคุณอุดม) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเทพสถินราชวาราส กรุงเทพมหานคร และบุคคลผู้ใกล้ชิดกลุ่มนี้ได้ขอกุญแจบุคคลบริจากเงินและนำเงินบริจากให้พวาก敦เองออกเป็น ในอนุโมทนาบัตร เพื่อนำไปยื่นต่อกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งต่อมาก กรมตำรวจนัดตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นมาคณะกรรมการนี้ มี พล.ต.ต.ประยุทธ โภมารกุล ณ นคร รองผู้บังคับบัญชาการตำรวจนครบาลในขณะนั้น เป็นประธานเพื่อสอบสวนกรณีดังกล่าวจนนำไปสู่การ จับกุมผู้ต้องหาครั้งใหญ่ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2530 และจับกุมเรื่อยมา 5 รายลอก ได้ผู้ต้องหา 18 คน เช่น พระราชนูญญาโภคส นายอุนทอง ภูผัวเดือน (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) นายอารี ศาสตรสาระ (ช่วยงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) นายเมธี บริสุทธิ์ (เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี) เป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ครึกโครมเป็นที่รับรู้และวิพากษ์วิจารณ์กันกว้างขวาง ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 พนักงานอัยการได้ฟ้องพระราชนูญญาโภคสและพวกอีก 18 คน คือ 1) นายอ่ำไฟ แก้วพงษ์ 2) นายสันติ สาวนแก้ว 3) นายอรุณ เพชรรัตน์ 4) นายมนตรี จำนำ 5) น.ส.เฉลิมครี อุ่ทรัพย์ 6) นายสมัย กาญจ์ด 7) นางสาวพัทยา พิมพ์สะอาด 8) นายอารี ศาสตรสาระ 9) นายพิกพ บุญดิเรก 10) นายเมธี บริสุทธิ์ 11) นายสุรเดช เดชะคุปต์ 12) นายไพบูลย์ ทองมิตร 13) นางชไมพร แสงกระจั่ง 14) นายอุนทอง ภูผัวเดือน 15) นายวีระกาน ชาทอง ศาลที่นัดสอบสวนพยานและได้พิพากษัดคืนเมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2548 ว่า 1) นายอรุณ เพชรรัตน์ 2) นายมนตรี จำนำ 3) นางสาวพัทยา พิมพ์สะอาด 4) นายอารี ศาสตรสาระ 5) นายเมธี บริสุทธิ์ มีความผิดดังจำคุก 1130 ปี 1170 ปี 1920 ปี 2000 ปี 1148 ปี ตามลำดับ นายพิกพ บุญดิเรก นางชไมพร แสงกระจั่ง นายวีระกาน ชาทอง ให้ยกฟ้อง ส่วนคนอื่นได้เสียชีวิตรห่วงการพิจารณา”

ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พ布ว่าผู้รายงานทหนังตะลุงคัดสรรสามารถอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของสังคมไทยได้เป็น อย่างดีหลายด้าน โดยการกล่าวว่าง่ำในผลงานของตน เช่น ความเชื่อทางไสยาสัตร การตั้งชื่อบ้าน นามเมือง การกล่อมเด็ก การใช้คำภาษาไทยถี่นี้ การฟ้อนรำ เป็นต้น ซึ่งนอกจากสามารถบ่มบอก

ภูมิปัญญาความสามารถด้านดังกล่าวได้เป็นอย่างดีแล้วยังบ่งบอกถึงความรอบรู้ด้านวัฒนธรรมของผู้รู้จนา
ให้เป็นอย่างดีอีกด้วย

2. การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ โดยการกล่าวถึง ซึ่งมีการอธิบาย ขยายความ
วิพากษ์วิจารณ์ ตั้งข้อสังเกตประการใดประการหนึ่งหรือพยายามประการประกอบกันนี้ เป็นการอนุรักษ์
สืบสานวัฒนธรรมที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

3. สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม จึงสามารถ
นำภูมิปัญญาด้านนี้ไปศึกษา อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมานี้ได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์ใช้ มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้รู้จนาบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถประยุกต์ใช้ข้อมูล ความรู้ เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เป็น
อย่างดี มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง เช่น การประยุกต์ใช้เหตุการณ์นิก-อรปีณา การวางแผนครอบครัว
การแสดงภาคยนตร์ ตารางภาคยนตร์ การประยุกต์ใช้ความรู้ทางวรรณคดี การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมต่าง ๆ
เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะบอกถึงภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถด้านนี้ของผู้รู้จนาได้เป็นอย่างดีแล้ว ยัง¹
สามารถจะบ่งบอกถึงความสามารถรอบรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาปรับใช้ของผู้รู้จนาได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

2. ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์ใช้เป็นภูมิปัญญาที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างยิ่ง
 เพราะเป็นภูมิปัญญาที่ทำให้มนุษย์ได้รับประโยชน์จากความรู้ ไม่เป็นคนที่รู้สึกลึกลับ หรือรู้มาก
 เสียเปล่า หรือมีความรู้ท่วมหัวแต่เอตัวไม่รอด ซึ่งมีประโยชน์น้อยมาก

อนึ่ง น่าสังเกตว่าคนเก่ง กวี นักประพันธ์ ศิลปินทุกคนล้วนมีภูมิปัญญาด้านการประยุกต์ใช้ทั้งล้วน
ภูมิปัญญาด้านการสร้างบทตลอด มีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

1. พบว่าผู้รู้จนาบทหนังตะลุงคัดสรรสามารถสร้างบทตลอดที่ดีและมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง
 นอกจากจะให้อารมณ์ตลอดหรืออารมณ์ขัน ได้เป็นอย่างดีแล้วยังเหมาะสมกับตัวละคร ช่วยให้เรื่องดำเนิน
 ไปได้ด้วยดี สามารถบันทึกและสะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยม สภาพสังคม เหตุการณ์ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ
 ได้ดี ไม่ลามกอนาจาร เหมาะสม พอดี โดยใช้กลวิธีที่แนบยกอย่างยิ่งถึง 9 กลวิธีคือ 1) การใช้คำ 2
 ความหมาย 2) การใช้คำ 2 แบ่ง 2 มุม 3) การใช้คำพวน 4) การใช้สันchanไรสารูป 5) การหักมุม 6)
 การเล่าเรื่องที่อาจเป็นไปได้แต่เป็นไปไม่ได้ 7) การพูดเรื่องเพศที่แนบยก 8) การกล่าวโถด้วยเนื้อแนม
 ประชดประชันที่ทันควรและเจ็บแอบพอ ๆ กัน 9) การล้อเห็นนิบแนมนุคคลและสังคม ซึ่งนอกจากจะ
 บ่งบอกถึงภูมิปัญญาความสามารถทางด้านการสร้างบทตลอดของผู้รู้จนาได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังสามารถ
 บ่งบอกถึงภูมิปัญญาความสามารถด้านอื่น ๆ ของผู้รู้จนา เช่น การสร้างบทสนทนา การสร้างตัวละคร
 การประยุกต์ใช้เหตุการณ์ ศาสนา ค่านิยม สภาพสังคม สภาพแวดล้อม วิถีชีวิต วัฒนธรรม อัตลักษณ์
 ของชาวบ้านภาคใต้ เหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

2. เมื่อจากบทตลอดส่วนใหญ่เป็นบทสนทนาโดยตอบ รำพึง รำพันของตัวตกล ซึ่งเป็นตัวแทน
 ชาวบ้านภาคใต้ ซึ่งใช้ภาษาไทยคันได้ในชีวิตประจำวัน เรื่องที่ตัวตกลพูดสนทนาโดยตอบกัน รำพึงรำพันกัน
 ส่วนใหญ่ก็เป็นวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมต่างๆ ของชาวบ้านภาคใต้
 บทตลอดจึงเป็นบทบันทึก ภาษาไทยคันได้ วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยคันได้ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สังคม
 วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของชาวบ้านภาคใต้ที่เป็นธรรมชาติ เป็นจริง หรือใกล้เคียงกับความเป็น

จริงได้เป็นอย่างดีที่สุดและมากที่สุด เพราะเหตุนี้เรายังสามารถจะใช้บทลงกเป็นข้อมูลศึกษาภาษาไทย ถ้าได้ วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยถ้าได้ วิธีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ของชาวบ้านภาคใต้ได้เป็น อย่างดี บทลงกมีจะมีคุณค่าเฉพาะแต่ความตกลงบันเทิงเท่านั้น แต่มีคุณค่า อย่างยิ่งทางสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะสังคมวัฒนธรรมภาคใต้ การศึกษา การอนุรักษ์สืบสานบทลงกจึง มีใช้เพียงแต่การศึกษา อนุรักษ์ สืบสานบทลงกเท่านั้น แต่ยังเป็นการอนุรักษ์สืบสานสังคมและวัฒนธรรม ไทยภาคใต้ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยซึ่งเคยศึกษาบทหนังตะลุงของปราษทญ่าชาวบ้านภาคใต้ซึ่งเป็นที่รู้จักกัน แพร่หลาย จำนวน 7 คน รวม 117 เรื่อง คือ 1) นายเสือ ส. ชำนาญกัด จำนวน 1 เรื่อง 2) นายพ่วง บุญราตร์น์ จำนวน 13 เรื่อง 3) หนังกัน ทองหล่อ จำนวน 5 เรื่อง 4) นายฉิว ทิพย์วารี จำนวน 8 เรื่อง 5) นายถวิล กำเนิดผล จำนวน 3 เรื่อง 6) หนังประทิน บัวทอง จำนวน 5 เรื่อง 7) หนังฉัน อรมุต จำนวน 82 เรื่อง เห็นว่าภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังฉัน อรมุต : บทหนังตะลุงคัดสรร จำนวน 40 เรื่อง ทั้ง 19 ด้าน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ เป็นภูมิปัญญาที่ดีเด่น เป็น ภูมิปัญญาของแผ่นดินที่มีคุณค่าควรแก่การรวบรวม ศึกษา วิจัย อนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่อย่างยั่งยืนคู่กับ แผ่นดินภาคใต้สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- เกย์ม ขนาดแก้ว. (2546). คือหนังฉัน ธรรมโภษ. ใน เปิดบ้านหนังฉันศิลปปินแห่งชาติ (n.21-52).
- กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- _____. (2549). พระมหากรุณาธิคุณต่อหนังตะลุง ดวงแก้ว 1 (ฉบับที่ 1) ก.ค. - ธ.ค.
หน้า 9 - 16 สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสิงขลา.
- _____. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2549). พระมหากรุณาธิคุณต่อหนังตะลุง ดวงแก้ว, 1 (1),- 1- 16.
- _____. (2544). ประวัติและผลงานปราษทญ่าชาวบ้านจังหวัดสงขลา : หนังฉัน อรมุต. สงขลา : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏสิงขลา.
- _____. (2547). “อาครรพล์สาวาท : บทหนังตะลุง”. ในวรรณกรรมทักษิณ : วรรณกรรมคัดสรร เล่มที่ 7 หน้า 227 - 229 กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 2548.
- เทศบาลตำบลลพบุรี, กองการศึกษา (ม.บ.บ.) หนังกัน ทองหล่อ : ศิลปปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง แสดงหนังตะลุง 2529 ม.บ.บ. (แผ่นพับ) : กองการศึกษา, เทศบาลตำบลลพบุรี.
นุกุเหลือ เทพสุวรรณ, ม.ล. (2529). แวนวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : อ่านไทย.
- ฤทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2547). ศิลปะการเล่นคำ กลบท กล้อกษรในวรรณกรรมทักษิณ. ใน วรรณกรรม ทักษิณ : วรรณกรรมปริทัศน์. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.